

Kartoteka Gniazd i Lęgów – 30 lat pracy

W roku 1978 Zakład Ekologii Ptaków Uniwersytetu Wrocławskiego rozpoczął, korzystając z pomocy współpracowników – miłośników ptaków, tworzenie banku danych o biologii rozrodu ptaków Polski – Kartoteki Gniazd i Lęgów. Przez 30 lat udało się zgromadzić w Kartotece prawie 91,5 tysiąca kart gniazdowych z informacjami o lęgach ptaków. Sprawozdania dotyczące kolejnych okresów publikowane były w „Notatkach Ornitologicznych” (Wesołowski 1981, Wesołowski & Czapulak 1985, 1988, 1993a, Wesołowski & Orłowska 1996, Wesołowski & Czuchra 2003). Obecne sprawozdanie obejmuje całe trzydziestolecie pracy Kartoteki.

Liczba kart nadsyłanych w poszczególnych latach wahała się między 850 a 2600. Liczba Współpracowników Kartoteki początkowo wzrastała, by osiągnąć maksimum w roku 1987, kiedy to 179 osób nadesłało karty gniazdowe. Później liczba współpracowników stopniowo malała i obecnie informacje przesyła co roku 50–60 osób.

W zbiorach znajdują się dane dotyczące 213 gatunków ptaków (tab. 1). Wziąwszy pod uwagę, że po roku 1980 stwierdzono w Polsce gniazdowanie 231 gatunków ptaków (Tomiałojć & Stawarczyk 2003), stanowi to około 92% naszych gatunków lęgowych. Najliczniej reprezentowanymi w zbiorach gatunkami są kos *Turdus merula* – ponad 5000 kart, śpiewak *T. philomelos* i śmieszka *Larus ridibundus* – ponad 4000 kart (tab. 1). Poza nimi w pierwszej dziesiątce znajdują się jeszcze dwa gatunki ptaków leśnych: zięba *Fringilla coelebs* i bogatka *Parus major*, dwa gatunki ptaków wodnych: łyska *Fulica atra* i rybitwa rzeczna *Sterna hirundo*, i trzy gatunki krajobrazu kulturowego: bocian biały *Ciconia ciconia*, sroka *Pica pica* i kwiczół *T. pilaris*. W sumie dla 30 gatunków ptaków udało się zgromadzić tysiąc i więcej informacji o gniazdach.

Pierwsze prace, w których wykorzystano materiały Kartoteki Gniazd i Lęgów zaczęły się ukazywać pod koniec lat 1980. Analizowano w nich gnieźdzenie pokrzewek *Sylvia* sp. (Bocheński 1985), drozdów *Turdus* sp. (Czapulak & Wesołowski 1986), sroki (Jerzak 1988) i pokrzywnicy *Prunella modularis* (Tomek 1988). Kolejne opracowania dotyczyły śpiewaka (Tomiałojć 1992), gąsiora *Lanius collurio* (Matyjasiak 1995, Tryjanowski 2002) i raniuszka *Aegithalos caudatus* (Wesołowski & Czuchra 2000). W dużej skali materiały Kartoteki wykorzystano w regionalnej monografii „Ptaki Śląska” (Dyrce et al. 1991). Znalazły się w niej pochodzące ze Śląska dane o 76 gatunkach, od perkozów po ptaki wróblowe. Z kolei dane o biologii rozrodu muchołówek, sikor, kowalika *Sitta europaea*, raniuszka i łuszczaków z całego obszaru Polski (łącznie 28 gatunków) zostały opracowane przez L. Tomiałojcia i włączone do kolejnych tomów monumentalnej serii „Handbuch der Vögel Mitteleuropas” (Glutz von Blotzheim & Bauer 1993, 1997). Materiały Kartoteki wykorzystano ostatnio w pracach o biologii lęgów pliszki cytrynowej *Motacilla citreola* na Pomorzu (Ścihorska 2003), biologii rozrodu srokosza *L. excubitor* (Olborska & Kosicki 2004), ekologii rozrodu zaganiacza *Hippolais icterina* w Polsce (Maliczak 2005) i w analizach przebiegu pory lęgowej (Hebda & Szewczyk 2005) oraz położenia dziupli dzięcioła dużego *Dendrocopos major* (Hebda w druku). W sumie w ciągu całego trzydziestolecia do analiz wykorzystano informacje o lęgach 85 gatunków (ponad 1/3 z wszystkich gniazdujących w Polsce). Wkrótce ukazą się kolejne opracowania. Obecnie analizowane są materiały dotyczące lęgów dymówki *Hirundo rustica*, łożówki *Acrocephalus palustris*, pokląskwy *Saxicola rubetra* oraz dane dotyczące biologii kilkudziesięciu innych gatunków do nowej wersji monografii „Ptaki Śląska”.

Tabela 1. Liczba kart gniazdowych otrzymanych przez Kartotekę Gniazd i Łęgów w latach 1978–2007. Liczba kart podanych w kolumnie „Przed 2003” nie zawsze odpowiada danym opublikowanym w poprzednim sprawozdaniu, gdyż ujęto tu również karty otrzymane po opublikowaniu tego raportu

Table 1. Number of nest cards received by the Polish Nest Record Scheme in 1978–2007. Values in the “pre-2003” column of the Table do not always match those published in the previous report, as some extra records for the past years were also received and included there. (1) – species, (2) – before 2003, (3) – total

Gatunek (1)	Przed 2003 (2)	2003–2007	Razem (3)
<i>Cygnus olor</i>	1134	32	1166
<i>Cygnus cygnus</i>	12	3	15
<i>Anser anser</i>	301	11	312
<i>Tadorna tadorna</i>	2	0	2
<i>Anas strepera</i>	54	0	54
<i>Anas crecca</i>	10	0	10
<i>Anas platyrhynchos</i>	1163	25	1188
<i>Anas acuta</i>	21	0	21
<i>Anas querquedula</i>	93	0	93
<i>Anas clypeata</i>	74	1	75
<i>Netta rufina</i>	2	0	2
<i>Aythya ferina</i>	368	5	373
<i>Aythya nyroca</i>	40	0	40
<i>Aythya fuligula</i>	360	0	360
<i>Aythya marila</i>	1	0	1
<i>Bucephala clangula</i>	44	2	46
<i>Mergus merganser</i>	23	0	23
<i>Bonasa bonasia</i>	8	1	9
<i>Tetrao tetrix</i>	2	0	2
<i>Perdix perdix</i>	62	2	64
<i>Coturnix coturnix</i>	6	0	6
<i>Phasianus colchicus</i>	87	4	91
<i>Tachybaptus ruficollis</i>	252	5	257
<i>Podiceps cristatus</i>	1565	78	1643
<i>Podiceps grisegena</i>	283	13	296
<i>Podiceps nigricollis</i>	834	0	834
<i>Phalacrocorax carbo</i>	124	0	124
<i>Botaurus stellaris</i>	203	0	203
<i>Ixobrychus minutus</i>	69	2	71
<i>Nycticorax nycticorax</i>	41	0	41
<i>Ardea cinerea</i>	105	2	107
<i>Ardea purpurea</i>	2	0	2
<i>Ciconia nigra</i>	235	11	246
<i>Ciconia ciconia</i>	2619	279	298
<i>Pernis apivorus</i>	36	14	50
<i>Milvus migrans</i>	94	0	94
<i>Milvus milvus</i>	55	2	57

Gatunek (1)	Przed 2003 (2)	2003–2007	Razem (3)
<i>Haliaeetus albicilla</i>	49	9	58
<i>Circaetus gallicus</i>	4	0	4
<i>Circus aeruginosus</i>	562	9	571
<i>Circus cyaneus</i>	6	0	6
<i>Circus pygargus</i>	51	5	56
<i>Accipiter gentilis</i>	564	15	579
<i>Accipiter nisus</i>	130	27	157
<i>Buteo buteo</i>	1151	75	1226
<i>Aquila pomarina</i>	185	12	197
<i>Pandion haliaetus</i>	8	1	9
<i>Falco tinnunculus</i>	199	5	204
<i>Falco subbuteo</i>	61	4	65
<i>Rallus aquaticus</i>	44	0	44
<i>Porzana porzana</i>	9	0	9
<i>Porzana parva</i>	10	0	10
<i>Crex crex</i>	5	0	5
<i>Gallinula chloropus</i>	179	6	185
<i>Fulica atra</i>	3070	21	3091
<i>Grus grus</i>	183	21	204
<i>Haematopus ostralegus</i>	11	3	14
<i>Burhinus oedicephalus</i>	3	0	3
<i>Charadrius dubius</i>	414	25	439
<i>Charadrius hiaticula</i>	236	6	242
<i>Vanellus vanellus</i>	1620	35	1655
<i>Calidris alpina</i>	16	0	16
<i>Philomachus pugnax</i>	35	0	35
<i>Lymnocyptes minimus</i>	2	0	2
<i>Gallinago gallinago</i>	165	1	166
<i>Gallinago media</i>	8	0	8
<i>Scolopax rusticola</i>	21	1	22
<i>Limosa limosa</i>	345	3	348
<i>Numenius arquata</i>	17	0	17
<i>Tringa totanus</i>	143	2	145
<i>Tringa ochropus</i>	18	1	19
<i>Actitis hypoleucos</i>	18	4	22
<i>Larus melanocephalus</i>	3	2	5
<i>Larus minutus</i>	18	0	18
<i>Larus ridibundus</i>	4289	440	4729
<i>Larus canus</i>	1252	7	1259
<i>Larus argentatus</i>	521	2	523
<i>Larus cachinnans</i>	1	5	6
<i>Sterna sandvicensis</i>	1	0	1
<i>Sterna hirundo</i>	2047	44	2091
<i>Sternula albifrons</i>	479	11	490
<i>Chlidonias hybrida</i>	179	0	179

Gatunek (1)	Przed 2003 (2)	2003–2007	Razem (3)
<i>Chlidonias niger</i>	345	2	347
<i>Chlidonias leucopterus</i>	79	8	87
<i>Columba livia f. urbana</i>	2	0	2
<i>Columba oenas</i>	45	1	46
<i>Columba palumbus</i>	1032	70	1102
<i>Streptopelia decaocto</i>	1612	145	1757
<i>Streptopelia turtur</i>	54	1	55
<i>Cuculus canorus</i>	143	6	149
<i>Tyto alba</i>	30	2	32
<i>Bubo bubo</i>	34	1	35
<i>Glaucidium passerinum</i>	12	2	14
<i>Athene noctua</i>	12	0	12
<i>Strix aluco</i>	103	2	105
<i>Strix uralensis</i>	7	0	7
<i>Asio otus</i>	214	2	216
<i>Asio flammeus</i>	2	0	2
<i>Aegolius funereus</i>	1	1	2
<i>Caprimulgus europaeus</i>	23	0	23
<i>Apus apus</i>	116	29	145
<i>Alcedo atthis</i>	106	4	110
<i>Merops apiaster</i>	87	8	95
<i>Coracias garrulus</i>	29	0	29
<i>Upupa epops</i>	19	9	28
<i>Jynx torquilla</i>	100	22	122
<i>Picus canus</i>	20	6	26
<i>Picus viridis</i>	38	3	41
<i>Dryocopus martius</i>	101	12	113
<i>Dendrocopos major</i>	1065	184	1249
<i>Dendrocopos syriacus</i>	35	3	38
<i>Dendrocopos medius</i>	284	77	361
<i>Dendrocopos leucotos</i>	75	17	92
<i>Dendrocopos minor</i>	149	14	163
<i>Picoides tridactylus</i>	48	12	60
<i>Galerida cristata</i>	31	2	33
<i>Lullula arborea</i>	25	1	26
<i>Alauda arvensis</i>	276	8	284
<i>Riparia riparia</i>	212	126	338
<i>Hirundo rustica</i>	1469	64	1533
<i>Delichon urbicum</i>	1158	26	1184
<i>Anthus campestris</i>	12	0	12
<i>Anthus trivialis</i>	200	10	210
<i>Anthus pratensis</i>	258	8	266
<i>Anthus spinoletta</i>	4	0	4
<i>Motacilla flava</i>	115	2	117
<i>Motacilla citreola</i>	25	16	41

Gatunek (1)	Przed 2003 (2)	2003–2007	Razem (3)
<i>Motacilla cinerea</i>	102	21	123
<i>Motacilla alba</i>	409	25	434
<i>Cinclus cinclus</i>	37	3	40
<i>Troglodytes troglodytes</i>	598	43	641
<i>Prunella modularis</i>	534	13	547
<i>Prunella collaris</i>	2	0	2
<i>Erithacus rubecula</i>	504	71	575
<i>Luscinia luscinia</i>	51	0	51
<i>Luscinia megarhynchos</i>	45	0	45
<i>Luscinia svecica</i>	6	1	7
<i>Phoenicurus ochruros</i>	658	81	739
<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	304	15	319
<i>Saxicola rubetra</i>	176	8	184
<i>Saxicola rubicola</i>	49	3	52
<i>Oenanthe oenanthe</i>	71	4	75
<i>Turdus torquatus</i>	5	0	5
<i>Turdus merula</i>	5064	282	5346
<i>Turdus pilaris</i>	1802	33	1835
<i>Turdus philomelos</i>	4432	165	4597
<i>Turdus iliacus</i>	74	1	75
<i>Turdus viscivorus</i>	58	1	59
<i>Locustella naevia</i>	16	1	17
<i>Locustella fluviatilis</i>	6	1	7
<i>Locustella luscinioides</i>	16	6	22
<i>Acrocephalus paludicola</i>	2	0	2
<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	113	3	116
<i>Acrocephalus palustris</i>	240	9	249
<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	292	17	309
<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	404	8	412
<i>Hippolais icterina</i>	403	38	441
<i>Sylvia nisoria</i>	113	1	114
<i>Sylvia curruca</i>	411	16	427
<i>Sylvia communis</i>	398	14	412
<i>Sylvia borin</i>	373	3	376
<i>Sylvia atricapilla</i>	1239	182	1421
<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	1320	360	1680
<i>Phylloscopus collybita</i>	594	67	661
<i>Phylloscopus trochilus</i>	143	0	143
<i>Regulus regulus</i>	23	4	27
<i>Regulus ignicapilla</i>	1	0	1
<i>Muscicapa striata</i>	596	45	641
<i>Ficedula parva</i>	44	3	47
<i>Ficedula albicollis</i>	919	215	1134
<i>Ficedula hypoleuca</i>	847	12	859

Gatunek (1)	Przed 2003 (2)	2003–2007	Razem (3)
<i>Panurus biarmicus</i>	28	14	42
<i>Aegithalos caudatus</i>	244	32	276
<i>Poecile palustris</i>	771	223	994
<i>Poecile montanus</i>	67	4	71
<i>Periparus ater</i>	257	17	274
<i>Lophophanes cristatus</i>	171	12	183
<i>Parus major</i>	3141	370	3511
<i>Cyanistes caeruleus</i>	1552	266	1818
<i>Sitta europaea</i>	1354	188	1542
<i>Certhia familiaris</i>	523	59	582
<i>Certhia brachydactyla</i>	71	8	79
<i>Remiz pendulinus</i>	439	22	461
<i>Oriolus oriolus</i>	70	5	75
<i>Lanius collurio</i>	1161	203	1364
<i>Lanius minor</i>	3	0	3
<i>Lanius excubitor</i>	84	11	95
<i>Lanius senator</i>	2	0	2
<i>Garrulus glandarius</i>	325	26	351
<i>Pica pica</i>	2072	13	2085
<i>Nucifraga caryocatactes</i>	16	0	16
<i>Corvus monedula</i>	317	22	339
<i>Corvus frugilegus</i>	893	167	1060
<i>Corvus cornix</i>	572	19	591
<i>Corvus corax</i>	454	39	493
<i>Sturnus vulgaris</i>	566	434	1000
<i>Passer domesticus</i>	12	6	18
<i>Passer montanus</i>	91	19	110
<i>Fringilla coelebs</i>	2939	212	3151
<i>Serinus serinus</i>	190	1	191
<i>Carduelis chloris</i>	942	19	961
<i>Carduelis carduelis</i>	278	3	281
<i>Carduelis spinus</i>	7	1	8
<i>Carduelis cannabina</i>	1422	29	1451
<i>Carduelis flammea</i>	2	0	2
<i>Loxia curvirostra</i>	4	1	5
<i>Carpodacus erythrinus</i>	117	1	118
<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	115	1	116
<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	406	46	452
<i>Emberiza citrinella</i>	719	20	739
<i>Emberiza hortulana</i>	27	0	27
<i>Emberiza schoeniclus</i>	436	9	445
<i>Emberiza calandra</i>	40	3	43
	84917	6500	91417

Tabela 2. Osoby najdłużej (przez 10 i więcej lat) uczestniczące w programie Kartoteki Gniazd i Lęgów, uporządkowane według liczby sezonów, w których nadesłali karty gniazdowe

Table 2. People who have participated in the Polish Nest Record Scheme for ten or more years. (1) – name, (2) – locality, (3) – N seasons

Imię i nazwisko (1)	Miejscowość (2)	N lat (3)
Wiesław Kostyrko	Poznań	30
Wiesław Tabisz	Wałbrzych	30
Dorota i Jerzy Zawadzcy	Radom	29
Stanisław Kuźniak	Leszno	29
Roman Pieła	Pogrzebień	27
Józef Ciosek	Rzeszów	26
Piotr Różyk	Chełm	23
Marian Lewandowski	Gostyń	23
Izabela Kusion	Wrocław	23
Sławomir Chmielewski	Mogielnica	22
Mirosław Przydryga	Szamocin	21
Piotr Klukiewicz	Giżycko	21
Artur Staszewski	Goleniów	21
Aleksander Drewnik	Grodzisk Mazowiecki	21
Robert Kruszyk	Jastrzębie Zdrój	20
Andrzej Górski	Olsztyn	20
Przemysław Stefański	Gniewkowo	19
Czesław Kamerdyn	Karsznice	18
Grzegorz Hebda	Opole	18
Jarosław Potapowicz	Augustów	18
Marcin Pisula	Kolbudy	18
Włodzimierz Meissner	Gdańsk	18
Jerzy Gotzman	Warszawa	18
Zbigniew Kukliński	Koszalin	17
Alfred Rosler	Sława	17
Tadeusz Drazny	Wrocław	16
Piotr Tadeusz	Alwernia-Kwaczała	16
Ewald Ranoszek	Milicz	15
Marek Pach	Bielawa	15
Joachim Siekiera	Żywocice	15
Piotr Woźniak	Wałbrzych	15
Piotr Olszewski	Sztum	14
Marta i Mateusz Ściborscy	Gdańsk	14
Romuald Mikusek	Bystrzyca Kłodzka	14
Przemysław Żurawlew	Chocz	14
Grzegorz Kiljan	Wełtyń	13

Imię i nazwisko (1)	Miejscowość (2)	N lat (3)
Adam Garbowski	Łągowice	13
Krzysztof Garncarz	Ozimek	13
Przemysław Kunysz	Przemysł	12
Mirosław Rzępała	Siedlce	11
Marcin Wężyk	Piotrków Trybunalski	11
Arnold Koziol	Stare Budkowice	11
Piotr Walendziak	Nidzica	11
Robert Kuryluk	Hanna	11
Henryk Kurek	Przemysł	10
Piotr Potworowski	Wolsztyn	10
Adam Olszewski	Górki Kampinoskie	10
Ireneusz Ratajczyk	Kołobrzeg	10

Najcenniejszym zasobem Kartoteki są jej honorowi Współpracownicy, pasjonaci, którzy bezinteresownie poświęcają swój czas i środki by pomnażać wiedzę o biologii rozrodu ptaków Polski. Od samego początku, przez całe 30 lat, w programie uczestniczyli Wiesław Kostyrko i Wiesław Tabisz. Prawie równie długim stażem mogą się poszczycić Stanisław Kuźniak, Dorota i Jerzy Zawadzcy, Roman Pięta i Józef Ciosek. Łącznie przez dziesięć i więcej sezonów karty gniazdowe nadsyłało 50 osób (tab. 2). Gratulujemy i dziękujemy. Przez pięć i więcej sezonów karty gniazdowe nadsyłało 181 osób, a pozostałych 432 Współpracowników przysłało karty w jednym do czterech lat. Łącznie, w ciągu 30 lat nadeszły dane od 613 osób. Wszystkim Współpracownikom, niezależnie od stażu, należy się wielkie uznanie; bez ich wysiłku zgromadzenie tylu informacji nie byłoby możliwe. Niestety, nie wszyscy mogli doczekać naszego jubileuszu. Z wielkim żalem odnotowujemy przedwczesne odejście Jerzego Gotzmana, osoby o olbrzymich zasługach dla poznawania biologii lęgowej ptaków Polski. Pokolenia obserwatorów uczyły się sztuki wyszukiwania i rozpoznawania gniazd ptaków z jego „Gniazd naszych ptaków” (Gotzman & Jabłoński 1972).

Istnienie Kartoteki nie byłoby też możliwe bez pracy „centrali”. Początkowo bieżącą obsługą Kartoteki (wysyłanie i odbiór kart, korespondencja, włączanie kart do zbiorów) zajmowali się Tomasz Wesołowski i Andrzej Czapulak. W roku 1989 ciężar bieżącej obsługi Kartoteki przejęła Beata Orłowska. W roku 1998 nastąpiła kolejna zmiana, Beatę zastąpiła Monika Czuchra, która sprawami Kartoteki zajmuje się również obecnie. Także sposób pracy ulegał z czasem zmianom. Kartoteka Gniazd i Lęgów rozpoczęła pracę w epoce przedkomputerowej, a w połowie lat 1990. administracyjna obsługa została skomputeryzowana. Stopniowo, w miarę opracowywania nowych danych, również informacje z kart gniazdowych przekształcały się na format elektroniczny. Nadal jednak większość zbiorów Kartoteki jest dostępna wyłącznie w formie klasycznej – ręcznie wypełnionych kart gniazdowych.

W ciągu 30 lat dla wielu gatunków gniazdujących w Polsce ptaków byliśmy w stanie zgromadzić znaczne materiały i sporo dowiedzieć o ich biologii rozrodu. Nie powinno to jednak przesłaniać faktu, że dla większości gatunków zarówno liczba zebranych dotąd kart gniazdowych, jak i tempo ich przybywania są zbyt niskie, by zapewnić zebranie dostatecznej ilości materiału do bardziej szczegółowych analiz, np. prześledzenia wpływu zmian klimatu na rozród naszych ptaków. Pomocą w rozwiązaniu tego problemu mogłoby być zwiększenie liczby osób zaangażowanych w zbieranie informacji o lęgach ptaków. Jeśli więc Droga Czytelniczko/Drogi Czytelniku chciałabyś/chciałbyś przyczynić się do lepszego po-

znania biologii ptaków Polski nadsyłając informacje o znalezionych przez siebie gniazdach, prosimy o kontakt z nami. Czekamy w Zakładzie Ekologii Ptaków Uniwersytetu Wrocławskiego, Sienkiewicza 21, 50-335 Wrocław, tel. 071 375 40 57, fax. 071 322 28 17, e-mail: monczu@biol.uni.wroc.pl. Więcej informacji o programie i pracy Kartoteki można znaleźć w witrynie: www.zep.biol.uni.wroc.pl

Summary: Polish Nest Record Scheme – 30 years of activity. The Scheme, established in 1978, run by the Department of Avian Ecology of Wrocław University, has collected almost 91.5 thousands nest cards of 213 different species (see Table 1). Data pertaining to 84 of them have been already used in some analyses. Publications containing the nest card results are listed in the References.

Literatura

- Bocheński Z. 1985. Gnieźdzenie się pokrzewek z rodzaju *Sylvia*. Acta zool. cracov. 29: 241–328.
- Czapulak A., Wesołowski T. 1993. Kartoteka Gniazd i Lęgów – lata 1987–1991. Not. Orn. 33: 303–312.
- Dyrz A., Grabiński W., Stawarczyk T., Witkowski J. 1991. Ptaki Śląska – monografia faunistyczna. Uniwersytet Wrocławski.
- Glutz von Blotzheim U.N., Bauer K.M. (eds). 1993. Handbuch der Vögel Mitteleuropas. 13. Aula-Verlag, Wiesbaden.
- Glutz von Blotzheim U.N., Bauer K.M. (eds). 1997. Handbuch der Vögel Mitteleuropas. 14. Aula-Verlag, Wiesbaden.
- Gotzman J., Jabłoński B. 1972. Gniazda naszych ptaków. PZWS, Warszawa.
- Hebda G. (w druku). Nesting sites of the Great Spotted Woodpecker *Dendrocopos major* L. in Poland: analysis of nest cards. Polish J. Ecol.
- Hebda G., Szewczyk M. 2005. Pora lęgowa, wielkość zniesień i efektywność rozrodu dzięcioła dużego *Dendrocopos major* w Polsce – analiza kart gniazdowych. Not. Orn. 46: 133–141.
- Jerzak L. 1988. Lokalizacja i sposób umieszczenia gniazd sroki (*Pica pica*) w Polsce na terenach pozamiejskich. Not. Orn. 29: 27–41.
- Maliczak J. 2005. Ekologia rozrodu zaganiacza *Hippolais icterina* w Polsce – analiza kart gniazdowych. Not. Orn. 46: 1–8.
- Matyjasiak P. 1995. Breeding ecology of the Red-back Shrike (*Lanius collurio*) in Poland. Proceedings Western Foundation Vertebrate Zoology 6: 228–234.
- Olborska P., Kosicki J. Z. 2004. Breeding biology of the Great Grey Shrike (*Lanius excubitor*): an analysis of nest record cards. Biological Lett. 41: 147–154.
- Ściborska M. 2003. Breeding biology of the citrine wagtail (*Motacilla citreola*) in the Gdańsk region (N Poland). J. Orn. 145: 41–47.
- Tomek T. 1988. The breeding biology of the Dunnock *Prunella modularis* (Linnaeus, 1758) in the Ojców National Park (South Poland). Acta zool. cracov. 31: 115–166.
- Tomiałojć L. 1992. Colonization of dry habitats by the Song Thrush *Turdus philomelos*: is the type of nest material an important constraint? Bull. Brit. Orn. Club 112: 27–34.
- Tomiałojć L., Stawarczyk T. 2003. Awifauna Polski. Rozmieszczenia, liczebność i zmiany. PTPP „pro Natura”, Wrocław.
- Tryjanowski P. 2002. A long-term comparison of laying date and clutch size in the Red-backed Shrike (*Lanius collurio*) in Silesia, southern Poland. Acta zool. hung. 48: 101–154.
- Wesołowski T. 1981. Kartoteka Gniazd i Lęgów – trzy lata działalności. Not. Orn. 22: 77–81.
- Wesołowski T., Czapulak A. 1985. Kartoteka Gniazd i Lęgów – lata 1981–1983. Not. Orn. 26: 79–86.
- Wesołowski T., Czapulak A. 1986. Biologia rozrodu kosa i śpiewaka w Polsce – wstępna analiza kart gniazdowych. Not. Orn. 27: 31–60.
- Wesołowski T., Czapulak A. 1988. Kartoteka Gniazd i Lęgów – lata 1984–1986. Not. Orn. 26: 77–83.
- Wesołowski T., Czapulak A. 1993a. Kartoteka Gniazd i Lęgów – lata 1987–1991. Not. Orn. 34: 175–183.

- Wesołowski T., Czapulak A. 1993b. Kartoteka Gniazd i Lęgów. Instrukcja dla Współpracowników. Uniwersytet Wrocławski, Wrocław.
- Wesołowski T., Czuchra M. 2000. Ekologia rozrodu raniuszka *Aegithalos caudatus* – analiza polskich kart gniazdowych. Not. Orn. 41: 103–113.
- Wesołowski T., Czuchra M. 2003. Kartoteka Gniazd i lęgów – 25 lat pracy. Not. Orn. 44: 149–157.

Tomasz Wesołowski, Monika Czuchra
Zakład Ekologii Ptaków UW
Sienkiewicza 21, 50-335 Wrocław
tomwes@biol.uni.wroc.pl
monczu@biol.uni.wroc.pl